

ЕТНОКУЛЬТУРНІ АКЦЕНТУАТОРИ У МОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

ETHNOCULTURAL ACCENTUATORS IN THE LANGUAGE TRAINING OF FUTURE MUSIC TEACHERS

Стаття присвячена розкриттю змісту і побудови фахового мовлення майбутніх учителів музичного мистецтва у мовній підготовці (зокрема у викладанні мовних дисциплін). Мовна підготовка майбутніх музикантів орієнтована на оволодіння термінологічного апарату, що надає змогу на рівні академічного професійного дискурсу доречно добирати мовні ресурси; засвідчувати функціональну грамотність у передаванні інформації, яка стосується характеристик процесів і явищ музикознавства. Етимологічний коментар як дидактичний супровід стає елементом герменевтики категорійного апарату музикознавства, з одного боку, з іншого, – розширює уявлення майбутніх фахівців про син- і діахронний склад спеціальної лексики, етнокультурний чинник розвитку музичної галузі в аспекті національної і світової культур. Лексикографічна робота майбутніх учителів музичного мистецтва спрямована насамперед на вироблення вміння орієнтуватися в термінологічній системі музикознавства. Робота з термінами базується на ґрунтовному аналізі парадигматичних, синтагматичних взаємозв'язків термінів музичної галузі; граматичних їх характеристик, валентних потенцій. Робота з термінами порушує також питання соціокультурного чинника української ортології, що розв'язується на рівні структурно-семантичного аналізу мистецької лексики, морфологічних характеристик (як власне українських, так і запозичених мистецьких термінів). Вокально-орфоепічна культура музиканта у мовній підготовці ґрунтована на виробленні алгоритмів вокально-фонаційного і вокально-мовного інтонування з урахуванням національно-виконавських традицій. Формування вокально-орфоепічної культури майбутніх музикантів передбачає етапи: засвоєння фонетико-орфоепічних норм сучасної української мови у декламуванні, виразному читанні поетичних текстів та / або текстів, покладених на музику; вироблення уміння майбутніх музикантів рефлексувати вокально-орфоепічну співмірність художньо-образної герменевтики змісту творів; вироблення уміння через інтонаційний малюнок відтворити художньо-образну архітектуру твору. Виробленню майстерності виразного читання творів, покладених на музику, сприяє ознайомлення майбутніх музикантів з методикою декламування, а також прикладами декламації; вокально-поетична імпровізація апелює не лише до традицій національної культури виконання, але також до авторського стилю виконання; музичної інтонаційності як способу звукомовного самовираження.

Ключові слова: майбутні учителі музичного мистецтва, етнокультурний акцентатор, музична етнокультурна, музикознавство, фахове мовлення, субмова музикознавства.

The article is devoted to the disclosure of the content and construction of professional speech of future teachers of music in language training (including in the teaching of language disciplines). Language training of future musicians is focused on mastering the terminological apparatus, which allows at the level of academic professional discourse to select appropriate language resources; to demonstrate functional literacy in the transmission of information related to the characteristics of processes and phenomenon of musicology. Etymological commentary as a didactic accompaniment becomes an element of hermeneutics of the categorical apparatus of musicology, on the one hand, on the other expands the understanding of future experts on syn- and diachronic composition of special vocabulary, ethnocultural factor in the development of music in terms of national and world cultures. The lexicographic work of future teachers of music art is aimed primarily at developing the ability to navigate in the terminological system of musicology. Working with terms is based on a thorough analysis of the paradigmatic, syntagmatic relationships of terms in the mental field; their grammatical characteristics, valence potentials. Working with terms also raises the issue of socio-cultural factor of Ukrainian orthology, which is solved at the level of structural and semantic analysis of artistic vocabulary, morphological characteristics (both Ukrainian and borrowed artistic terms). The vocal and orthoepic culture of a musician in language training is based on the development of algorithms for vocal-phonation and vocal-language intonation, taking into account national performance traditions. The formation of vocal and orthoepic culture of future musicians involves stages: mastering the phonetic and orthoepic norms of the modern Ukrainian language in recitation, expressive reading of poetic texts and / or texts set to music; developing the ability of future musicians to reflect the vocal and orthoepic proportions of artistic and figurative hermeneutics of the content of works; developing the ability to reproduce the artistic and figurative architecture of the work through intonation drawing. Familiarization of future musicians with the methods of recitation, as well as examples of recitation, contributes to the development of the skill of expressive reading of works set to music; vocal and poetic improvisation of the appeal not only to the traditions of the national culture of performance, but also to the author's style of performance; musical intonation as a way of sound-speech self-expression.

Key words: future teachers of music art, ethnocultural accent, music ethnocultural, musicology, professional speech, sublanguage of musicology.

УДК 378:[37.011.3–051.78]:39(477)
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/48.2.12>

Мішеніна Т.М.,
докт. пед. наук, професор,
професор кафедри української мови
Криворізького державного педагогічного
університету

Качайло К.А.,
канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри української мови
Криворізького державного педагогічного
університету

Постановка проблеми в загальному вигляді. Фахова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва у вивченні мовних дисциплін орієнтована на вироблення спеціальних і предметних

компетентностей, специфіка полягає в акцентуації на виробленні комунікативної і вокально-орфоепічної вправності; рефлексії цінностей, що становлять дискурс вітчизняних і світових

мистецько-національних традицій. Герменевтика музичного твору, стилевідповідне втілення мовою авторського оригіналу апелює до власних екзистенцій, а також формуванню емоційного інтелекту як різновиду людської духовно-емоційної комунікації, засобом внутрішньодіалогового пізнання дійсності.

Викладання мовних дисциплін має корелювати з програмовими завданнями виробляти функціональну грамотність, яка полягає в оволодінні культурою вимови (дотримання фонетико-орфоепічних норм), вокальної орфоєпії як складника виконавської майстерності. Вокально-орфоепічна культура майбутніх учителів музичного мистецтва також співвідноситься з умінням скорелювати етнолінгвістичну практику розуміння опрацьованого твору з вокальною акцентуацією. Комунікативно-стилістичні ознаки мовлення – *нормативність, точність і виразність* – майбутніх учителів музичного мистецтва є безпосередньо пов'язаними зі специфікою виконавської майстерності, музична виразність має вияв у контексті вокального виконавства, де через темп, тембр і емоційний фон ретранслює інтеріоризоване естетичне переживання, уможливлене відповідним художнім рівнем лінгвістичного аналізу твору, подальшої його виконавської інтерпретації.

Окрім того, важливим є розуміння художньої ментальності аналізованих текстів, подальша їх артикуляція й інтонування з урахуванням національної школи вокалізму, орфоепічних норм сучасної української мови зокрема.

На рівні функціональної грамотності майбутніх учителів музичного мистецтва робота з мистецькою лексикою передбачає не лише засвоєння категорійно-поняттєвого апарату, але також подальше моделювання академічного дискурсу відповідно до типу текстового акцентатора (опис, роздум, аналіз, розповідь, характеристика, обґрунтування тощо). Фахове мовлення характеризується точністю і правильністю уживання термінів, дотриманням мовних норм сучасної української мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фахова мовна підготовка майбутніх учителів музики передбачає не лише оволодіння термінологічним апаратом (послугування термінами у продукуванні академічного музичного дискурсу; усвідомлення того, що сучасна субмова музикознавства становить спеціальну галузь наукового знання; склад музичної лексики за походженням репрезентує своєрідний діахронний шар розвитку світової музичної думки), але також рефлексування понять на рівні цінностей у складі мовної особистості музиканта (С. Булик-Верхола [3, с. 6–12]; І. Кочан, Г. Мацюк, Т. Панько [4, с. 14–18]; Л. Халіновська [8, с. 146–148]; Ю. Юцевич [9, с. 20–26]).

Моделювання фахового мовлення майбутніх учителів музичного мистецтва у змісті мовної підготовки орієнтоване на вироблення

вокально-орфоепічної культури у читанні / виконанні / декламуванні творів; культури фахової мови (досягнення комунікативно-стилістичних ознак нормативності, точності та виразності фахового мовлення) (Д. Антонович [1, с. 256–258]; І. Кочан, Л. Красинська, О. Семенов, В. Супрун, П. Турянський [7, с. 25–27]). У виробленні вокально-орфоепічної культури майбутніх музикантів акцентами є взаємозв'язок вокально-мовного інтонування і національних традицій вокалізму у музичному мистецтві (М. Боровик [2, с. 151–155], І. Дабаєва, В. Медушевський [1, с. 211–227]).

Етнокультурна музична спадщина має реляцію на рівні вокально-фонаційного і вокально-мовного інтонування (національно-виконавських традицій), так і на рівні художньої інтерпретації твору і втілення ідейного задуму у виконавській техніці (М. Каган, О. Потебня, О. Ребров [1, с. 115–119]). Аксиологічний і поліхудожній підходи до інтерпретації творів сприяють виробленню емоційного інтелекту майбутніх музикантів, згармонізують емоційне й інтелектуальне в особистісному утворенні як реляцію національних і світових надбань пізнання світу через музику, віднайдення екзистенції через герменевтику символічних музичних образів (Н. Мозгальова, В. Теплов, Л. Ракітянська [5, с. 16–23; 6, с. 8–10]).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Мовна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва має вибудовуватися в тісному взаємозв'язку з такими особливостями фаху, як вокально-орфоепічна й інтонаційна культура, відповідно, виразність як комунікативно-стилістична ознака мовлення майбутніх фахівців розглядається предметна компетентність; функціональна грамотність, яка полягає в умінні передати художню парадигму у виконавській майстерності; в умінні продукувати академічний дискурс із використанням відповідних мовних ресурсів музичної галузі.

Термінологічний апарат рекомендовано розглядати не лише з позиції термінологічної точності й нормативності, але також з позиції походження, оскільки етимологія мистецької лексики представляє свого роду національний й інтернаціональний аспект світової музичної культури, панораму художнього пізнання дійсності через естетику звуку, композиторське вирішення, а також вокально-фонаційне і вокально-мовне інтонування.

Окремого розгляду вимагає рефлексія не лише музичних кореляцій, але також переживання екзистенції на рівні емоційного інтелекту (відтворює автхтонність кожної національної музичної культури, що виявляється в самотності народних музичних інструментів, національних і світових виконавських традицій, композиторського вирішення шляхом герменевтики сюжету, що інтерпретується через естетику музичного тла). Етнокультурні акцентатори

мовної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва апелюють до розуміння музичної спадщини на рівні діалогу культур.

Мета статті – схарактеризувати етнокультурні акцентуатори у мовній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Компетентнісно орієнтоване навчання майбутніх музикантів у викладанні мовних дисциплін («Українська мова професійного спрямування», «Академічне письмо») забезпечує набуття спеціальних компетентностей, пов'язаних із виконанням різних видів фахової діяльності, на подальших етапах сприяє самоосвітньому поступу, коли індивідуальна освітня парадигма вибудовується фахівцем шляхом визначення освітніх запитів, рівня сформованості емоційного інтелекту, ступеня інтеріоризації цінностей, які визначають не лише цілісність мовної й культурної особистості як представника національної лінгво- й музичної культур, але також усвідомлення того, що учитель музичного мистецтва транслятором етнокультурних і світових цінностей і активним їх творцем.

Навчання комунікативної та вокально-орфоепічної вправності майбутніх учителів музичного мистецтва забезпечується реалізацією мовних дисциплін «Українська мова професійного спрямування», «Академічне письмо» відповідно до програми підготовки бакалавра спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Розвиток предметних і спеціальних компетентностей майбутніх учителів музики забезпечується такими шляхами:

1. Лексикографічна робота студентів-музикантів не лише актуалізує засвоєння поняттєво-категорійного апарату, який відтворює системність термінообігу, але також сприяє подальшому розвитку функціональної грамотності у сфері музикознавства й дотичних галузей з позиції інтеграції. Системність складу музичної лексики студенти усвідомлюють шляхом укладання міні-словників за тематичними групами: 1. Музичні інструменти та їх деталі. 2. Професії, спеціальності, амплуа, пов'язані з музикою. 3. Назви співацьких голосів та їх регістрів. 4. Назви музичних колективів та їх груп. 5. Назви дій, процесів праці у галузі музичного мистецтва. 6. Назви видів, жанрів, різних галузей музики. 7. Назви окремих музичних творів та їх складових частин. 8. Назви музичних форм та їх елементів. 9. Терміни нотного письма. 10. Музичні номені.

У змісті лексикографічної роботи майбутні музиканти продукують фахові тексти із використанням термінів, причому окрему увагу необхідно звертати на вимогу дотримання термінологічної норми. Порушення термінологічної норми призводить не лише до розхитування соціальних дескрипторів, але також значною мірою нівелює

високий рівень фахової дискурсивної майстерності, зокрема вокально-орфоепічного компонента мовної культури.

Лексикографічна робота майбутніх учителів музики передбачає здійснення філіації й семантизації термінів музичної галузі, подальше досягнення точності мовлення. Терміни музичної галузі переважно є інтернаціональними, тому рекомендованим є їх етимологічний аналіз. Також доцільним є історичний коментар стосовно розвитку значень термінів.

Досягнення точності фахового мовлення досягається шляхом продукування фахово орієнтованих текстів, спостереження над термінологічною базою, а також робота над дослідженням структурно-семантичних характеристик термінів, добирання термінів-дублетів.

Робота зі спеціальним словником сприяє виробленню не лише точності і правильності фахового мовлення, а також сприяє формуванню наукової картини світу. Вивчаючи склад мистецької лексики, майбутні учителі музики долучаються до національної етнокультури, ознайомлюються з мистецькою спадщиною інших народів, рефлексують цінність надбань у музичному мистецтві світової спільноти.

Практика викладання мовних дисциплін майбутнім музикантам переконує в тому, що роботу з термінологічним апаратом рекомендовано проводити за концентричним принципом, коли мовний матеріал аналізується системно при розгляді парадигматичних, синтагматичних, граматичних тощо характеристик.

Прикладом словникової роботи у вивченні мовних дисциплін можуть бути такі освітні траєкторії (подаємо методичний матеріал, використаний як окремі завдання в межах тем):

Тема: Лексичні норми сучасної української мови. Професіоналізми.

Парадигматичні взаємозв'язки музичних термінів виявляються в синонімії (*гайда – дуда – жоломія – пищик – сопілка – флюяра – фура; вертлик – катеринка – шарманка*) й антонімії (*одноголосся – багатоголосся; висхідна секвенція – низхідна секвенція; звучання – беззвучність; головна партія – побічна партія*). Завдання може мати таке формулювання:

Завдання. Послугуючись «Музичним енциклопедичним словником», укладіть міні-словник синонімів й антонімів.

Завдання. Подайте до словникових статей їх іншомовні відповідники, де можливо, українські терміни-дублети. Уведіть 5 (п'ять) прикладів фахових термінів, дібраних самостійно, в речення.

Приклади словникових статей: 1) повторення голосом мелодії, безпосередньо перед тим виконаною іншим голосом; вихідний принцип музичної організації: забезпечує їх єдність у будь-яких

ладових умовах й умовах гармонії (*імітація, наслідування*); 2) історично найбільш давній тип продукування музики, у процесі якого творення музики відбувається під час її виконання (*імпровізація*); 3) комічна або пасторальна сценка (пантоміма, балет), яка розігрується між актами драматичного спектаклю (*інтермедія*); 4) акустично правильне відтворення висоти і характеру звуків (співзвуч), ступінь акустичного вирівнювання тембру (*інтонація*); 5) категорія музичної естетики, яка характеризує предметне втілення музики у вигляді виробленого й завершеного в собі музичного твору (*композиція*).

Етнокультурні особливості спостерігаємо на прикладі термінів, що входять до складу термінологічно самобутньої групи «Слова якої відображають традиції і смаки українців»; спеціальних слів, що називають види, жанри різних галузей музики: *веснянка* або *веснівка* – весняна пісня, що співається виключно ранньою весною і виключно молоддю; *гаївка* – весняна хороводна гра та весняна пісня у цій грі; *гуцулка* – вид народної пісні, наспіву; *коломийка* – особливий вид пісні в Галичині, Буковині та на Угорській Русі; *котарь* – колицька пісня; *кужилка* – пісня під час прядіння; *терличка* – вид пісні; *христосанка* – особлива пісня релігійного змісту, яку виконують на різдвяних святах (Словарь української мови / [упорядкував з додатком власного матеріалу Б. Д. Грінченко]. [надруковано з видання 1907 – 1909 рр. фотоспособом]. Київ : Наук. думка, 1996. Т. I-IV.).

Викладач зацентровує на тому, що розглядувані мовні одиниці відтворюють календарну обрядовість українського народу, його звичаї й обряди, тому становлять культурну спадщину.

Робота з термінами не лише сприяє виробленню вмінь продукувати фахово орієнтовані тексти грамотно з позиції мовленнєвого супроводу, але також системно розвивати наукову картину світу, розуміти і в подальшій фаховій діяльності актуалізувати музичні поняття на рівні інтеріоризації.

Тема: Морфологічні норми сучасної української мови. Невідмінювані іменники.

Завдання. Ознайомтеся зі складом мистецької лексики (театральне, музичне мистецтво). Поясніть їх значення, прокоментуйте їх походження.

Окресліть норми віднесення невідмінюваних іменників до родових характеристик. Підготуйте інформацію обсягом до 1 сторінки друкованого аркуша про музичну етнопольтуру (на основі інформації про національні музичні інструменти), проілюструйте текст.

Театр: 1) назви видів драматичних творів, вистав: *ауто, аяцурі, вар'єте, дагушу, кабукі, ревію, шоу*; 2) назви акторів за їхнім амплуа: *інженю, кашперле, травесті* тощо. Музика: 1) назви музичних інструментів, більшість з яких вказують на генетичну належність інструмента тому чи

іншому народові, пор.: *банджо* – «струнний щипковий інструмент американських негрів», *генсле* – «польський струнний щипковий музичний інструмент», *гудаствірі, ствірі, саламурі* – «грузинські музичні духові інструменти», *кантеле* – «фінський і карельський народний струнний щипковий музичний інструмент», *чонгурі* – «грузинський народний струнний щипковий музичний інструмент»; *страдиварі, хардингфеле, стабуле, вилепілі* (за родовою назвою *скрипка*); 2) назви музичних творів за змістом, формою і стилем: *аріозо, альборода, диско, інтермецо, кантрі, капричіо, концертно, ламенто, пастіччо, попурі, скерцо, соло, томбо*; 3) слова на позначення виконавців за тембром і кількістю голосів та способів виконання музичних творів (методично виправданим може бути додаткове завдання подати алфавітним порядком; пояснити правопис): *алегрето, алегро, анімато, апасіонато, арпеджіо, а темпо, бельканто, вібрато, глісандо, граве, групето, крещендо, ларго, ларгето, легатисимо, легато, лібрето, піцикато, контральто, мецо, мецо-піано, мецо-сопрано, піано, сопрано, форте*.

Визначте рід невідмінюваних іменників, прокоментуйте семантичний чинник у визначенні роду невідмінюваних іменників. Довідка: *сопрано* – 1) «високий жіночий голос; колоратурне сопрано»; 2) «співачка з таким голосом»; 3) «високі за регістром різновиди деяких музичних інструментів».

Окрім завжди соковитого мецо-сопрано, драматичного таланту, солістка захопила глядачів перевтіленнями образу (Україна молода); Окрасою цієї сцени стали яскравий, сильний тенор Олександра Симоненка та чудова сопрано Світлани Мамчур (Музика).

Підготуйте інформацію про вітчизняних вокалістів (персоналія – за вибором). Обсяг – 1 сторінка друкованого аркуша.

Подайте етимологічний коментар невідмінюваних іменників *бієнале, трієнале*. Доберіть із фахових текстів 3-5 прикладів уживання цих іменників.

Студенти самостійно або з допомогою викладача з'ясовують, що *бієнале, трієнале* мають значення «фестиваль» або «виставка», які розрізняються за допомогою графем чоловічого або жіночого роду, вводять у контекст. У такий спосіб у продукуванні фахово орієнтованих текстів правильним буде таке узгодження: *Венеціанський бієнале / Венеціанська бієнале*. Викладач подає додатковий коментар, що стосується *соціокультурного чинника* української ортології: *маскулізм / фемінатив* аналізованих невідмінюваних іменників як нормативна граматична форма передає шляхи освоєння українською мовою запозичених іменників (зокрема, мистецької лексики з італійської мовної системи): через семантичне вирівнювання; через перенесення родового віднесення з мови-донора.

Структурно-семантичний аналіз мистецької лексики із частиномовним віднесенням до невідмінюваних іменників може передбачати також спостереження над діапазоном значень (процеси звуження / розширення значення залежно від дескрипторів національної музичної культури).

Оскільки музична лексика вказує на предмети, процеси і явища, пов'язані з музичним культурним дискурсом, рекомендовано подати дидактичний мультимедійний супровід (наприклад, екскурсія до віртуального музею «Віртуальний музей музичних інструментів» «Terra Musicalis», «Музеї України просто неба» в рамках кампанії «Автентична Україна»). Методично доцільним буде розгляд так званих екзотизмів за тематикою «Народні музичні інструменти», рекомендована також робота зі словником. Наприклад: *пандури* – грузинський, абхазський, аджарський музичний щипковий інструмент; *комуз* – 1. Киргизський струнний щипковий інструмент. 2. Дагестанський язичковий музичний інструмент, подібний до гармоніки, *генданг* – індонезійський барабан циліндричної або конічної форми з однією або двома мембранами.

У межах проєкту студенти також працюють з тематичною групою «Українські народні музичні інструменти та їх деталі: історія становлення й сучасність».

2. Навчання майбутніх музикантів мови професійного спілкування у вивченні мовних дисциплін орієнтоване також на формування **вокально-орфоепічної культури**. Засвоєння фонетико-орфоепічних норм є ефективним, коли на заняттях викладач, демонструючи зразки вітчизняної і світової музичної культури, ознайомлює студентів з інтонаційним малюнком текстів різної жанрової приналежності, покладених на музику; студенти самостійно або з допомогою викладача аналізують архітектоніку композиторського вирішення, прийоми досягнення ефекту музикальності твору.

Декламування таких творів передбачає не лише вироблення орфоепічної вправності, що полягає в дотриманні чинних акцентуаційних норм сучасної української мови, але також моделювання інтонаційного малюнка тексту задля логічних акцентів у виконавській інтерпретації, так званої вправності у вокальній орфоепії. Застосування техніки виразного читання творів сприяє виробленню уміння майбутніх музикантів рефлексувати вокально-орфоепічну співмірність художньо-образної герменевтики змісту творів.

Виробленню майстерності виразного читання творів, покладених на музику, сприяє ознайомлення майбутніх музикантів з авторською декламацією (наприклад, вітчизняних народних артистів, професійних декламаторів). Креативність майбутніх фахівців у декламуванні творів полягає в авторській герменевтиці. Ідеться про їх авторське осмислення шляхом вокально-поетичної

імпровізації, що поєднує не лише традиції національної культури виконання, але також передбачає вироблення авторського стилю виконання. Запропонована методика дозволяє ефективно розв'язати питання розуміння й подальшої інтерпретації взаємозв'язків слова й музичного вирішення в різних жанрах вокальної творчості.

Тема: Фонетико-орфоепічні норми сучасної української мови. Фонетико-орфоепічний складник мовної культури музиканта. Вокально-орфоепічна культура музиканта.

Завдання. Виразно прочитати текст вітчизняної / зарубіжної поезії, покладеної на музику; здійснити часткове транскрибування тексту.

Твори добирають або студенти з допомогою викладача, або в межах авторського проєкту (наприклад, поетичні збірки письменників, твори яких покладені на музику, також пропонується в межах проєкту власна пропозиція композиційного вирішення). Студенти оволодівають артикуляційною технікою у процесі виконання творів, їх декламування із застосуванням прийомів фонетичного аналізу, емоційно-варійованого інтонування твору. Прикладом можуть слугувати твори різної жанрової приналежності і родової віднесеності. Як засвідчує практика, фахові запити майбутніх учителів музичного мистецтва орієнтовані на роботу з культурною спадщиною, творчим доробком письменників (вітчизняне й зарубіжне письменство).

Формування навичок вокальної орфоепії здійснюється на основі як лінгвістичного аналізу тексту (наприклад, акцентуація на стрижневих (символьних) словах, так і з допомогою застосування прийомів виразного читання (інтонування, закладене пунктуаційним малюнком). У такий спосіб майбутні учителі музичного мистецтва оволодівають артикуляційною технікою у виразному читанні творів, у подальшому – на етапі виконання вокальних творів.

Тема: Мова і мовлення. Функції мови.

Герменевтика твору, що має музично-інтонаційне й композиторське вирішення, дозволяє аналізувати *ідентифікаційну, культурологічну, естетичну, експресивну і філософсько-світоглядну* функції мови.

Завдання. Проаналізувати мультимедійний супровід відтворення змісту твору (наприклад, відеокліп на виконання народної пісні / поезії, покладеної на музику; відеоролик за мотивами вітчизняного / зарубіжного екранізованого твору).

У рамках власного проєкту ефективним є розроблення відеоролику різного стильового спрямування (сучасний фольк-дискурс; національна музична пісенна парадигма, що апелює до фольклорних символів). Студенти з допомогою викладача зіставляють естетичну (художню) модель інтерпретації культури (на прикладі національної

картини світу) шляхом аналізу відеороликів / саундтреків українського музичного мистецтва (Дмитро Гнатюк «Летять ніби чайки»; Ніна Матвієнко «Ой летіли дикі гуси», «Сіла птаха»; Квітка Цісик «Я піду в далекі гори» (відеоролик із використанням сюжету кінофільму «Тіні забутих предків» (реж. Сергій Параджанов); Ольга Богомолець «Що в нас було? Любов і літо...» (поезія Ліни Костенко); сучасної української фолк-музики (за вибором).

Художньо-образна парадигма охоплює також варіативність темброво-фонаційної якості, де кульмінація відтворює рефлексію лінгвофілософської кореляції музичного тла і художнього образу; герменевтику фольклорного образу зорі, втіленого в поезії Тараса Шевченка «Зоре моя вечірняя...» (Діана Петриненко «Зоре моя вечірняя», музичний супровід – оркестр, народні інструменти; інсталяція народної музики; Оксана Муха «Зоре моя вечірняя» Тараса Шевченка, музичний супровід – «Місячна соната» Людвіга фон Бетховена; Марія Довгалюк «Зоре моя вечірняя», вокал, авторське композиторське вирішення).

Варіативність академічного дискурсу може полягати у вокально-художній інтерпретації виконання пісні різними виконавцями, пропозиція авторського інтонаційно-художнього малюнку.

Символьна тематика пропозицій майбутніх музикантів безпосередньо відтворює рівень емоційного інтелекту, який розуміють як когнітивні здібності, що забезпечують сприйняття, оброблення емоційної інформації, подальшу інтеріоризацію цінностей, пов'язаних із екзистенцією національного буття, філософії мистецтва загалом, особистості зокрема. Такий зміст роботи з твором орієнтує також на усвідомлення музичної інтонаційності як способу звуко-мовного самовираження, де емоційно-інтелектуальне осмислення символічного дискурсу музичного твору уможливорює широку варіативність в інтерпретації його образного смислу.

Висновки та перспективи дослідження. Компетентнісний підхід у викладанні мовних дисциплін сприятиме не лише виробленню високого рівня загальної фахової мовної культури, але також відповідних спеціальних компетентностей відтворити засобом вокально-орфоепічного малюнку художньо-стильову архітектоніку тексту, презентувати якісну артикуляційну техніку. Вокально-орфоепічна культура музиканта провадиться як реляція вокально-фонаційного і вокально-мовного інтонування з урахуванням національно-виконавських традицій.

Оволодіння термінологічним апаратом музичної галузі сприяє виробленню точності

у продукуванні академічного тексту, розуміння етимології позначуваних термінами процесів, явищ і предметів; усвідомлення етнокультурного фонового знання. Синтагматичні й парадигматичні взаємозв'язки музичного терміна майбутні музиканти вивчають у лексикографічній роботі. Інтеріоризація позначуваних понять у структурі мовної особистості учителя музичного мистецтва, формування емоційного інтелекту забезпечується у пізнанні музичного мистецтва, національної і світової реляції; процесі герменевтики творів на основі аксіологічного й поліхудожнього підходів; вивченні художньої ментальності.

Перспективами подальших розвідок у викладанні дисциплін спеціальної мовної підготовки майбутніх музикантів, де проекти орієнтовані на дослідження національних вокально-виконавських традицій; оволодіння методикою лінгвістичного аналізу художніх творів у виконавській практиці.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Антонович Д. Українська музика. *Українська культура* : лекції за ред. Дмитра Антоновича. Київ, 1993. 413 с.
2. Боровик М. Давньоруський церковний спів. *Історія української музики*. Київ : Наук. думка, 1989. Т. 1. С. 148–171.
3. Булик-Верхола С. З. Формування і розвиток української музичної термінології : автореф. дис. ... канд. філолог. наук : 10.02.01 / Софія Зіновіївна Булик-Верхола. Львів, 2003. 25 с.
4. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство : підручник. Львів : Світ, 1994. 216 с.
5. Ракітянська Л. Концепція формування емоційного інтелекту вчителя музичного мистецтва в процесі фахової підготовки. *Педагогічний процес: теорія і практика* (Серія: Педагогіка): гол. ред. С. Сисоєва. Київ : ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2019. №3-4 (66-67). С. 16–23.
6. Ракітянська Л. М. Теоретичні та практичні аспекти формування емоційного інтелекту особистості: методичні рекомендації для викладачів, студентів спеціальностей: 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво), 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 053 Психологія, 231 Соціальна робота, 024 Хореографія; для вчителів закладів загальної середньої освіти. Кривий Ріг, 2020. 29 с.
7. Семенов О. М. Етнолінгводидактична культура педагога. *Практикум* : навчальний посібник. Київ, Глухів, 2006. 251 с.
8. Халіновська Л.А. Українська термінологія: Формування і функціонування. Київ, 2017. 234 с.
9. Юцевич Ю. Словник музичних термінів. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Музична Україна, 1977. 206 с.